

Vitaal platteland – provincie Utrecht

Deze 5-minutenversie bevat de essentie van de uitkomsten van het onderzoek naar de leefbaarheid en sociaal-economische vitalisering van het platteland in de Randstad.

Vraagstelling: In hoeverre draagt het provinciale beleid gericht op sociaal-economische vitalisering van het platteland bij aan het verbeteren van de leefbaarheid en is de daarbij gevolgde aanpak doeltreffend? Het gebied De Utrechtse Waarden is geselecteerd voor een gevalstudie.

Conclusies

Het beleid van de provincie Utrecht ter verbetering van de leefbaarheid en sociaal-economische vitaliteit van het platteland draagt in redelijke mate bij aan de leefbaarheid. De Rekenkamer heeft dat in het bijzonder vastgesteld voor De Utrechtse Waarden. De provincie Utrecht is redelijk goed op de hoogte van de leefbaarheidsvraagstukken en het provinciale beleid sluit hier goed op aan. In de uitvoering hanteert de provincie op dit thema veelal een 'bottom-up'-aanpak. Voordelen hiervan zijn onder andere het creëren van draagvlak en leveren van maatwerk. De provincie voert hierbij haar regierol in redelijke mate uit, onder andere door het instellen van Gebiedscommissies en het opstellen van een jaarlijkse kaderbrief. De voortgang van realisatie van de beoogde prestaties uit het Gebiedsprogramma verloopt goed. De financiële bijdrage van actoren uit het gebied is hierbij groot en het leefbaarheidsbeleid wordt over het algemeen door betrokken actoren gewaardeerd. Op onderdelen vindt de Rekenkamer de gevolgde aanpak echter minder doeltreffend.

Op onderdelen vindt de Rekenkamer de gevolgde aanpak echter minder doeltreffend, met als argumenten:

- De begrippen leefbaarheid en sociaal-economische vitaliteit zijn niet helder gedefinieerd en afgebakend. Hieraan gekoppeld zijn ook de doelen en prestaties niet erg specifiek geformuleerd.
- Het leefbaarheidsbeleid is versnipperd en niet duidelijk is aangegeven welke beleidsdocumenten en – instrumenten gezamenlijk het provinciale leefbaarheidsbeleid vormen.
- Het leefbaarheidsbeleid is niet onderbouwd door een integrale probleemanalyse van de problemen op het platteland. Tezamen met de gehanteerde aanpak (van onderaf) ontstaat het risico van ad-hoc beleid.
- Een visie op de taken en rollen van de provincie voor het thema als geheel is niet vastgelegd. De vastlegging hiervan op onderdelen van het beleid neemt niet weg, dat dit de samenhang voor dit thema *als geheel* belemmert.
- De beschikbare middelen voor dit thema zijn niet verdeeld over de deelgebieden op basis van een bovenlokale afweging. De Rekenkamer had verwacht dat de provincie (met het oog op haar regierol) op basis van een probleemanalyse en prioritering de middelen had verdeeld over de deelgebieden. Dit is niet het geval geweest. In relatie hiermee noemt de Rekenkamer ook dat een inhoudelijke afweging voor de provinciale rol binnen het thema als geheel onvoldoende is terug te lezen in de beleidsdocumenten.

- De provincie monitort niet op het effect van het leefbaarheidsbeleid. Beoordeling van en tussentijdse bijsturing in het beleid is daardoor niet goed mogelijk.

Provincievergelijking

Problematiek. Dit onderzoek identificeert leefbaarheidsvraagstukken in elke Randstadprovincie, waarbij de aard en de ernst van de leefbaarheidsvraagstukken variëren per deelgebied. De vier Randstadprovincies zijn redelijk op de hoogte van de problematiek op hun platteland. Dit inzicht verkrijgen zij niet zozeer uit (probleem)analyses, maar veelal via het contact dat met de regio's is georganiseerd.

Leefbaarheidsbeleid. De Randstadprovincies hebben het thema leefbaarheid en sociaal-economische vitaliteit versnipperd opgenomen in hun beleid en hiervoor geen separaat beleidskader geformuleerd. Dit geldt niet voor Zuid-Holland, die leefbaarheidsbevordering niet als haar taak ziet en daarvoor nauwelijks beleid heeft ontwikkeld.

Aansluiting. Het provinciale (leefbaarheids)beleid sluit redelijk goed – en in Utrecht goed – aan op de leefbaarheidsvraagstukken die de Rekenkamer signaleerde in de vier onderzochte deelgebieden.

Regierol. De investeringsbereidheid en doelgerichtheid variëren tussen de vier provincies en ook de mate waarin de provincies vervolgens invulling geven aan de (toebedeelde) regierol verschilt. Zuid-Holland voert haar regierol nauwelijks uit; Utrecht, Flevoland en Noord-Holland redelijk tot redelijk goed. Het is niet verwonderlijk dat het beleid en de aanpak verschillen per provincie, aangezien het Rijk niet (duidelijk) heeft aangegeven hoe de provincies hun regierol op dit thema moeten invullen.

Welke aanpak aan te bevelen is, ofwel welke provincie het het beste doet, is lastig aan te geven. Geen van de provincies heeft namelijk in kaart gebracht welke bijdrage hun beleid heeft geleverd aan het oplossen van de leefbaarheidsvraagstukken. Voor alle provincies blijkt de systematiek en het budget van het plattelandsontwikkelingsprogramma (POP2, assen 3 en 4) leidend te zijn.

Actualiteit

De verwachte krimp van de bevolking van delen van het platteland vraagt van de provincie een duidelijke visie op vraagstukken rond een veranderende omvang én samenstelling van de bevolking op het platteland. De leefbaarheidssituatie is daarvan een belangrijk onderdeel. Daarnaast vragen de verwachte bezuinigingen bij overheden en discussies over het takenpakket van rijk, provincies en gemeenten, dat provincies zich bezinnen op welke aspecten van leefbaarheid zij tot hun takenpakket rekenen en hoe het (wellicht kleinere) budget doeltreffend ingezet kan worden.

Aanbevelingen

1. Definieer de begrippen 'leefbaarheid' en 'sociaal-economische vitaliteit' helder en baken deze goed af.
2. Formuleer in het licht van de actuele én te verwachten vraagstukken een visie op de rol van de provincie voor het thema leefbaarheid en sociaal-economische vitaliteit op het platteland.
3. Bepaal concrete doelen voor het bevorderen van leefbaarheid en sociaal-economische vitaliteit.
4. Stuur zodanig op de besteding van middelen, bij voorkeur op basis van een bovenlokale afweging, dat alle deelgebieden aan bod komen en het geld wordt ingezet voor de meest urgente leefbaarheidsvraagstukken.
5. Bepaal op welke wijze evaluatie van de resultaten en effecten van het gevoerde beleid dient plaats te vinden en neem daarbij als provincie het initiatief.

Meer informatie

Dit onderzoek heeft voor elke Randstadprovincie geresulteerd in een eindrapport *Vitaal platteland – leefbaarheid en sociaal-economische vitalisering van het platteland in de Randstad*. De bijbehorende persberichten en nota's van bevindingen vindt u op onze website <http://www.randstedelijke-rekenkamer.nl>. Voor meer informatie kunt u zich wenden tot Gerth Molenaar, molenaar@randstedelijke-rekenkamer.nl, telefoonnummer (020) 58 18 585.